

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 19. V Ljubljani, 15. oktobra 1912. Letnik XXIX

Obseg: Pisma kulturnotehnične vsebine. — Našim kmetovalcem. — Varčujte z lesom! — Ljubljansko barje in povodni. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. — Uradne vesti. — Inserati.

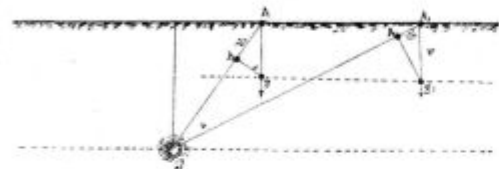
Pisma kulturnotehnične vsebine.

(Napisal inženir Dragotin Gustinčič svojemu prijatelju Tonetu).

XI. pismo.

Kdaj osušujemo tla z odprtimi jarki in kdaj jih dreniramo?

Evo Ti najvažnejših vprašanj o osuševanju. Na ti vprašanji ne smemo odgovoriti zgolj s stališča stroškov

Podoba 83.

— kakor to običajno dela neuk človek — ampak predvsem s stališča pedologije, t. j. nauka o sestavi tal in pa s stališča

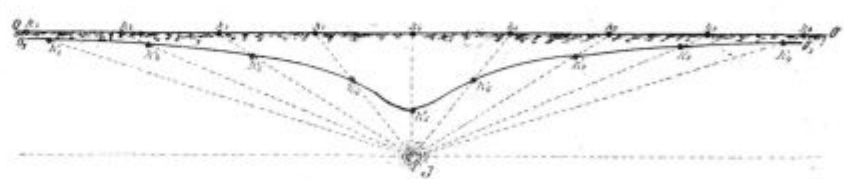
hidromehanike, t. j. nauka o premikanju vode. Iz razmotrivanj, ki Ti jih bom tu navedel, boš uvidel, da se dajo osuševati z odprtimi jarki samo loke z gramozno podlago in deloma barska tla in da je ta način osuševanja v ilovici in glini zelo neekonomičen ali celo sploh nemogoč.

Vprašajmo se predvsem: kako se voda sploh odteka v kulturnih tleh?

Predočimo si podobo 83., ki nam kaže prerez kulturnih tal. V točki I imamo iztok (cev ali pa jarek). Na točko k pade kaplja dežja. Kaj se zgodi s to kapljo? Vsled učinkovanja svoje teže začne kaplja ponicati v zemljo. V rahli, lahki zemljini (n. pr. peščeni ilovici) ponica hitreje, v težki počasneje. Brzino, kako ponica, lahko določimo s primernimi aparati, ki pa o njih tu ne morem govoriti. Naravno, da je brzina vedno

odvisna od kakovosti tal. Ker je naše razmotrivanje tu čisto splošno, zaznamujmo brzino s črko **v**. **v** je črta **k g**, t. j. ona pot, ki bi jo kapljica **k** v časovni enoti, t. j. v eni sekundi, eni minuti ali eni uri itd., pretekla, če bi se pomikala navpično v zemljo. Ker je pa kapljica v obližju iztoka I, je naravno, da si bo poiskala, vsled težne sile, ki vpliva nanjo, pot **k I**, t. j. najkrajšo pot do iztoka. Vsled tega pojava se pa izpremeni tudi njena brzina; ta ni več **v** ampak **Vs**, to je črta **k h**. Ta nova brzina, ki se z njo pomika kapljica proti jarku, se da računati, če poznamo brzino **v**. Tega računa tu ne morem navajati, ker je nekoliko preučen, razvidiš pa lahko na prvi pogled, da je črta **k h** manjša od **k g**, torej brzina **Vs** manjša od brzine **v**. Brzina **Vs** je tem manjša, čim dlje proč od jarka se nahaja kapljica **k** (primerjaj črto **k h** in **k₁ h₁**, ali **Vs** in **V's**). Če si računamo, kako daleč pridejo v isti dobi kapljice **k₁**, **k₂**, **k₃**, **k₄**, **k₅**, **k₆**, **k₇**, **k₈**, in **k₉**, ki so padle vse v vrsti in istočasno na tla **o—o**, dobimo podobo 84.

Kapljice **k₁**, **k₂**, **k₃** itd. se nahajajo po eni uri v črti **o₁—o₁**.

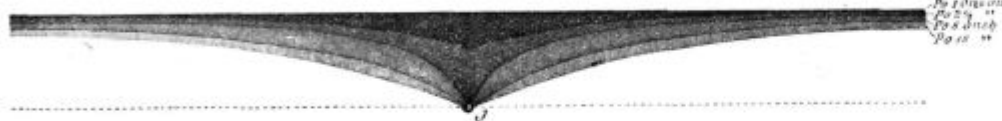

Podoba 84.

Kaj uvidimo iz te črte? Ta črta nam jasno govori, da čim bliže iztoka se nahajajo kapljice, tem večja je njihova brzina, tem globokeje in hitreje proniknejo. Čim bolj se oddaljuje črta od iztoka, tem bolj se bliža

talni površini. Jasno je takoj na prvi pogled, da se mora črta o_1-o_1 v gotovi oddaljenosti od iztoka I skoraj združiti s črto $o-o$, t. j. v neki gotovi oddaljenosti iztok I nič več ne vpliva na talno vodo; tam ostanejo tla neosušena.

Mislimo si sedaj, da so vsa osuševana tla v vseh svojih praznih prostorih (porah) z vodo nasičena in da se ima ta voda odtekat v iztok I. Voda pronica v plasteh, torej dobimo namesto črt plasti. Če računamo za gotovo pedologično sestavo tal, koliko ponikne plast vode v 1, 1 $\frac{1}{2}$, 5 in 15 dneh, dobimo podobo 85., odnosno za dva iztoka podobo 86. Talna voda, ki je stala prvotno prav do talne površine, se počasi znižuje in pomika v podtalnični plasti, kakor je to razvidno iz tu navedenih podob.

Podoba 85.

Podoba 86.

V točki S se je talnica dosti manj ponižala kakor v neposrednji bližini iztoka. Jasno nam je tudi takoj, zlasti če upoštevamo, kar smo navedli pri podobi 84., da če večamo razdaljo med obema iztokoma I_1 in I_2 , se talnica vedno manj znižuje in končno ostane sploh nedotaknjena. Z drugimi besedami se to pravi: če so odprti odvajalni jarki ali drenažne cevi za gotovo vrsto tal preveč oddaljeni drug od drugega, oziroma druga od druge, ne osušujejo med seboj več kulturnih tal. Prvo in glavno, na kar se mora inženir pri osuševanju ozirati, je to, da projektira odvajalnika v pravi medsebojni razdalji. Ta je odvisna od fizikalnih lastnosti tal, predvsem od množine izplavljivih delcev in množine peska v zemljini in pa, kakor je iz podobe 86. prav dobro razvidno, od globočine jarkov, odnosno drenažnih cevi.

Profesor ing. Kopecký v Prazi je po dolgoletnih izkušnjah sestavil naslednja pravila za medsebojno razdaljo pokritih (drenažnih) jarkov:

1. za težka glinasta tla, ki vsebujejo 70 % in več izplavljivih delcev	8—9 m
2. za peščena glinasta tla s 70—55 % izplavljivih delcev	9—10 „
3. za glinasto ilovnata tla, s 55—40 % izplavljivih delcev	10—12 „
4. za ilovnata ali peščeno-ilovnato-glinasta tla, 40—30 % izplavljivih delcev	12—14 „
5. za peščena ilovnata tla, 30—20 % izplavljivih delcev	14—16 „
6. za ilovnatopeščena ali ilovnato-glinasto peščena tla, 20—10 % izplavljivih delcev	16—18 „
7. za zelo malo ilovnata peščena tla pod 10 % izplavljivih delcev	18—20 „

Ta pravila veljajo ravno v isti meri tudi za odprte jarke, ker ni nikakega vzroka, da bi morali pokriti jarki drugače vplivati na osuševanje kakor pa odkriti.

Mislimo si sedaj loko s težkoglinastimi tlemi. To loko hočemo osušiti z odkritimi jarki. Odvajalnik drugega razreda bi morali biti praviloma 1—1.20 m globoki in v medsebojni razdalji 8—9 m. Vzemimo, da bi napravili dno samo 20 cm široko, potem dobimo podobo 87. Ker morajo biti jarki tako kopani, da brežine a b najmanj tako vise, da je črta a c enaka c b, bi znašala zgornja širina jarka 2.20—2.60 m in lehe med jarki 5.80 do 6.40 m. Ne glede na velikansko izgubo tal (približno 2200—2600 m² na 1 ha) bi bila tako razmesarjena loka skrajno neprikladna za košnjo za sušenje in sprav-

ljanje krme. Manj globokih jarkov ne smem kopati, ker bi mi sicer ostale lehe na sredini mokre, kakor so bile prej; bolj strmo pa jih smem zabrežiniti le tedaj, če jih takoj obložim z važami ali z ledino.

Obkladanje pa vso napravo znatno podraži, zato ga ne moremo priporočati, zato veljaj pravilo: Z odkritimi jarki osušuj samo peščena tla z 20—10 in manj odstotki izplavljivih delcev, kjer lahko koplješ jarke z medsebojno razdaljo 16—20 m.

Jarki na lokah morajo biti, če inženir iz drugih važnih vzrokov drugače ne ukrene, vedno najmanj 1.0 m globoki. V pesku in ilovnatih peščenih tleh morajo biti kopani jarki tako, kakor kaže podoba 88., t. j. če je a c = 1.0 m, mora biti b c = 1.5 m. Če so jarki v takih tleh bolj strmo zabrežinjeni, se hitro posipljejo in dajejo dosti nepotrebnega dela. V peščenih tleh kopljemo včasih jarke tudi tako, da napravimo a c = 1.0 m in b c = 2.0 ali celo 2.5 m. Brežine so potem tako položne, da jih lahko obsejemo s travo in kosimo. Tako izkopavanje je zelo dobro, ker ne gre

Podoba 87.

Podoba 88.

skoraj nič sveta v izgubo, le žal, da je predrago.

V težkih tleh je najbolj pametno in najceneje osuševati s pokritimi jarki. Na ta način ne izgubimo nič tal in neovirano kosimo, sušimo in odvažamo krmo.

Potujoč po deželi videvam v zadnjem času nešteto lok (povečini težka ilovica), kjer so izvedeni poskusi z odprtimi jarki. Nekteri veljajo celo za vzorne naprave. Vse, kar sem jih dosedaj videl, so nezmislno razrezane. Jarki so povečini 30—40 cm globoki in kopani v medsebojnih razdaljah, ki niti približno ne odgovarja fizikalnim lastnostim dotičnih tal. O popolnih uspehih, naravno, niti govora! Škoda za dragi denar in za toli obilen trud ter želje po napredku.

Potujoč po deželi videvam v zadnjem času nešteto lok (povečini težka ilovica), kjer so izvedeni poskusi z odprtimi jarki. Nekteri veljajo celo za vzorne naprave. Vse, kar sem jih dosedaj videl, so nezmislno razrezane. Jarki so povečini 30—40 cm globoki in kopani v medsebojnih razdaljah, ki niti približno ne odgovarja fizikalnim lastnostim dotičnih tal. O popolnih uspehih, naravno, niti govora! Škoda za dragi denar in za toli obilen trud ter želje po napredku.

Svari, dragi Tone, svoje znance in prijatelje pred takimi površnimi napravami!

Našim kmetovalcem.

Čudno je bilo letošnje leto. Prav mili zimi je sledila zgodnja pomlad. Toda vreme ni ostalo stanovitno, ampak se je bila spomladi povrnila zima in je občutni mraz, ki je bil nastopil, napravil mnogo škode zlasti po vinogradih in v sadnih vrtovih. Prva polovica poletja je potekla še precej normalno, v drugi polovici je pa začelo z malimi prestanki deževati in dežuje še danes. Z deževjem je zavladal občuten hlad in zaradi njega se nam obeta zgodnja zima.

Kljub nenormalnosti pomladi in poletja so pa letos nekteri pridelki prav bogato obrodili in se je pridelalo zlasti krompirja tako mnogo, kakor še malokdaj. Za presojo krompirjeve letine nam pa ne zadostuje, če nam je znana samo množina pridelka, ampak je v tem oziru merodajna dobrot krompirja, odnosno njegova kakovost, ki je dana v krmilni, oziroma v hranilni vrednosti, ki jo ima. Poslednja je zopet odvisna od krompirjeve specifične teže ter od suhe snovi in od skroba, ki ju vsebuje krompir. Zavoljotega mora biti zanimivo za vsakega umnega kmetovalca, da izve, kakšen krompir je pridelal, ker je od krompirjeve kakovosti odvisna njegova porabnost (porabna vrednost) v gospodarstvu. Vzemimo za primer, da je pridelal sosed A 300 metrskih stotov in sosed B na enakem prostoru samo 150 metrskih stotov krompirja. Oba ta soseda sta umna gospodarja in se hočeta torej prepričati o kakovosti krompirja, ki sta ga pridelala, ter pošljeta v ta namen vsak svoj krompir v kemijsko preiskavo. Kemijska preiskava dožene, da ima krompir soseda A specifično težo 1.080 in da vsebuje 19.7% suhe snovi ter 13.9% skroba. Krompir soseda B pa ima specifično težo 1.146 ter vsebuje 33.8% suhe snovi in 28% skroba. Potemtakem vsebuje krompir soseda B v enaki množini dvakrat toliko hranin (hranilnih snovi) kakor jih vsebuje krompir soseda A in je torej pri enakih množinah porabnost krompirja, ki ga je pridelal sosed B, za gospodarstvo dvakrat tolika kakor porabnost krompirja, ki ga je pridelal sosed A. Iz tega se vidi, da je za polovico manjši krompirjev pridelek soseda B prav toliko vreden, kolikor dvakrat večji krompirjev pridelek soseda A. Če bi pa pokazala kemijska preiskava nasprotno, to je, da je v krompirju soseda A dvakrat toliko skroba, kakor v krompirju soseda B, tedaj bi bila porabnost (vrednost) krompirja, ki ga je pridelal sosed A štirikrat večja od porabnosti (vrednosti) krompirja, ki ga je na enakem prostoru pridelal sosed B. Prav tako se more zgoditi, da pridelal isti posestnik na enakem prostoru in na enakem svetu iz istovrstnega semena enkrat več, drugikrat manj krompirja. Njegovi pridelki se z ozirom na porabnost (vrednost) močno razlikujejo med seboj. So pač razni vplivi, ki so v tem oziru važni. Predvsem so pa podnebne in talne razmere, stanje gnojenja ter način obdelovanja, ki vplivajo na kakovost in na množino pridelanega krompirja. Zato mora biti naša skrb, da izsledimo vse pogoje, kako je mogoče pridelati tudi v neugodnih razmerah kar največ in najboljšega krompirja. To skrb nam nalaga že samo dejstvo, da je krompir eno najvažnejših živil našega ljudstva in obenem naravnost izborna piča za živino; da ne govorimo o važnosti, ki jo ima krompir kot tehniška sirovina.

Vse to je napotilo podpisano ravnateljstvo, da je začelo posvečati vso svojo skrb in pozornost temu važnemu pridelku našega kmetijstva. In da zbere ves potreben znanstveni material za nadaljnje raziskovanje in zasledovanje pogojev, kako se da zboljšati njegovo pridelovanje glede množine kakor tudi glede kakovosti pridelka, se je odločilo za brezplačno preiskovanje na Kranjskem pridelanega krompirja. Kdor izmed kranjskih kmetovalcev torej želi, da se mu brezplačno preišče krompir, ki ga je doma pridelal, naj pošlje na svoje stroške kmetijsko-kemijskemu preskušališču za Kranjsko v Ljubljani 6 kilogramov zdravega krompirja. Pošiljatvi je pridejati listek, kjer naj se zabeleži vrsta (ime) krompirja, kraj, kjer se je pridelal, kakovost zemlje, ki je na njej rasel, sčim in kako močno se je krompirju gnojilo in pa pošiljalčev popoln naslov.

Pri tej priliki opozarjamo tudi na svoječasno objavljeno vljudno prošnjo, ko je podpisano ravnateljstvo prosilo kranjske kmetovalce, ki se pečajo s pridelovanjem semenske detelje, da bi mu poslali v preiskovanje 500 do 1000 gramov ($\frac{1}{2}$ do 1 kilograma) doma pridelane in neočiščene semenske detelje.

Ravnateljstvo kmetijsko-kemijskega preskušališča za Kranjsko v Ljubljani.

Ravnatelj:

Ing. chem. J. Turk.

Varčujte z lesom!

Ni še prav mnogo let poteklo od tedaj, ko so ponekod v hribovitih krajih krčili, to se pravi pokončevali rastoče drevje v gozdu, da se je sušilo, ker so ga imeli preveč in ker les ni imel prave cene. Vzeli so včasih od posekanega debela le kak manjši kos, na pr. za izdelovanje škafov i. dr., ostali večji del debela so pa pustili v gozdu, da je strohnel. Celo les za kurjavo so sekali le bolj v bližini svojih bivališč, čeravno so imeli drugod po gozdih dovolj podrtega in porabnega drevja na razpolago.

Dandanes pač o taki potraci ni več govora, ker vsled lahke prodaje lesa posamezniki kolikor toliko pazijo na svoje gozde, najbolj pa seveda v bližini mest, kjer se neprestano veliko lesa rabi, in v takih krajih, kjer imajo prav malo gozda in lesa. Vendar bi bilo glede varčevanja z gozdom, oziroma z lesom, še vedno marsikaj omeniti.

Zelo se namreč opazuje, da mali posestniki svoje gozde skoraj preveč izrabljajo; jemljejo iz njih ne samo doraslo drevje, ampak tudi nedorasla, drobna debeleca. Nijm je le zato, da kolikor mogoče veliko lesa prav hitro v denar spravijo, ne pomislijo pa, da droban les da le malo mere (telesnine) in vsled tega tudi razmeroma malo skupička.

Prirastek lesa pri deblu je do gotove dobe, to je preden postane drevje popolnoma zrelo za sekanje, tem večji, čim debelejši in daljši je deblo. To si lahko predstavljamo, če pomislimo, da prirase na deblo vsako leto lesen plašč, t. j. po domače rečeno nekaj „škrnicelj“. Ta je tem debelejši, čim boljše rast ima drevje, kar je večinoma od dobrih tal odvisno; debelino je lahko razločiti na letnicah parobkov odžaganih dreves. Samoobsebi je umevno, da pride ob deblo vsako leto večji, namreč obsežnejši in daljši ali višji plašč, ki pa pri prestarem deblu postaja vedno tanjši. Če torej sekamo debela v najlepši rasti, ko nam dajo še malo lesa (telesnine), ter bi lahko v nekaj letih znatno prirasla, si stem

delamo le škodo; drugače je, če jih izsekamo le tam, kjer stoje pregosto ali pa, če nam zatirajo mladi podrastek.

Marsikdo seveda poreče, da škoda ne more biti velika, ker se ravno nekaj let sem šibkejši les za obtesovanje in izdelovanje tramov posebno dobro razpečava. Ta izgovor pravzaprav ni slab. Vendar je pomisliti, da v visokem gozdu pri prepogostem zaporednem posekovanju šibkega drevja tla zelo opešajo, posebno v krajih, kjer je zemlja že itak manj vredna in plitva.

Popolnoma neumestno je zopet posekati vse leporaslo drevje razne starosti, puščati pa podjarmljena, v rasti zaostala, skoraj brezvejnata, tenka a dolga stebila, takozvane kapnike, ki so navadno iste starosti kakor pravilno rastoče debelo drevje istega gozda. Iz takih kapnikov ne zraste veliko dobrega; če se na odprtem prostoru sčasoma vendar oživé in čez desetletja odebelé, imajo navadno jedro že nekoliko nagnilo in dajo manj vreden les.

Po popolnem izkoriščenju vseh gozdov, ki jih kak posestnik ima, njegovim otrokom ali drugim naslednikom ne ostane nič kakor prazen prostor ali pa le kultura, ki od nje dolgo — včasih za cel rod — ni nobenega izdatnega užitka; stem je seveda zanje slabo skrbjeno, posebno če jim ni dati tudi nobenega nadomestila v gotovini. Gozdovi manjših posestev naj bi se torej bolj polagoma rabili ali uživali, ker so takorekoč nekaka hranilnica, ki posestnik iz nje jemlje svoj naloženi denar le takrat, ko ga nujno potrebuje in ne more v gospodarstvu sproti potrebnega prislužiti, recimo ob slabih letinah, ko ni pridelkov, ki bi se v denar spravili, v pokritje naraslih izdatkov.

Nadalje se opaža, da posestniki gozdov puščajo kupcem lesa tesati debela za tramove v gozdu namesto ob potih ali na drugih primernih prostorih, odkoder bi se odpadle treske večkrat prav lahko domov spravile ter porabile za kurjavo, sčimer bi si deloma prihranili sekanje rastočega drevja, četudi se to tuintam morda ceneje opraviti da.

Od Italijanov, ki so svojčas v svojo največjo škodo doma veliko gozdov uničili, tako da morajo les sedaj iz naših dežel uvažati, bi se morali učiti štedenja z lesom. Oni žagajo na žagah debela tako, da porabijo vse skoraj do zadnjega delca v porabne izdelke. Tudi male odrezke in razne odpadke spravijo v denar. Iz nekega od cest in železnice jako oddaljenega gozda spravljajo ravno sedaj vse pri sekanju v gozdu odpadle vrhače in veje, naj so tudi drobne, in jih prevažajo prav tja dol v Tripolitanijo. — Zadnja leta uvažajo v Italijo veliko okroglega lesa in ga na domačih žagah režejo, dočim se je doslej uvažala ponajveč le zrezana, oziroma sirovo izdelana roba, torej deske, deščice, late ter tramovi, tako da so odpadki, kakor krajniki, žamani, žaganje itd., ostali pri nas. Sedaj pa vse to dobe tam ter odpadke drago prodajajo.

Tudi pri nas in celo v hribovju, kjer je spravljanje težko in les zategadelj manj vreden, ne kaže razkošno ravnati z lesom. Kdo vé, če ne bodo sčasoma pripomočki za spravljanje ter prometne zveze boljše, kakor so sedaj; saj se je že zadnje desetletje marsikaj v tem oziru na bolje izpremenilo. Lesa se bo pa vedno precej potrebovalo; saj se mesta vidno večajo, dočim je debelega drevja vedno manj videti po gozdih.

!—

Ljubljansko barje in povodni.

Neprestano deževje je povzročilo, da je bilo barje po 10. septembru deloma zalito; to dejstvo, žalostno

sicer za prizadete posestnike, je dalo povod raznim govoricam in pisanjem, ki jim je bilo jedro bolj ali manj neko čudenje, da so poplave na barju sploh še mogoče. Gruberjev kanal je poglobljen in stem bi moralo biti poplavo po mnenju nekterih že konec. Ker se iz tega vidi precejšno nepoznanje tozadevnih razmer, je namen tega spisa, stvar nekoliko pojasniti.

Načrt za uravnavo vodá na Ljubljanskem barju obsega poglobitev Gruberjevega kanala in Ljubljaniče ter kesneje uravnavo raznih pritokov na barju samem. Gruberjev kanal je poglobljen, njegovo koristno delovanje se je pokazalo pri zadnji povodnji; ker je pa odmerjena Ljubljaniče večja množina vode (260 m³ na sekundo) kakor Gruberjevemu kanalu (210 m³) in ker se je v Ljubljaniče z delom šele pričelo, je naravno, da ne more manjša struga tega zmagati, kar je obema oddeljeno. Toliko časa torej, dokler poglobitev Ljubljaniče ne bo docela zvršena, moramo biti pripravljeni na manjše ali večje povodni na barju, seveda v znatno skrčenem obsegu zaradi dobrega delovanja Gruberjevega kanala, o čemer se je že sedaj vsak Barjan pričal. Pa tudi po poglobitvi obeh glavnih strug v Ljubljani so pričakovati še delne povodni na raznih dotokih Ljubljaniče, zato obstoji glavni načrt za uravnavo teh dotokov, v kolikor bo potrebna, kar se pa sedaj ne da določiti, ker vode še nimajo neoviranega odtoka v Ljubljaniče.

Uspeh takega obširnega dela se zato ne sme presojati takoj, ko je le en del zvršen; na takojšnji uspeh tudi nobena kompetentnih oblasti ni mislila, kar se najbolj izraža v tem, da bodo pričeli vračati posestniki na barju svoj prispevek po tozadevnem zakonu šele 10 let po pričetku dela.

Pri tej priliki je umestno omeniti, kako nekteri posestniki — in takih je, žal, mnogo — s svojimi parcelami naravnost v vodo silijo. Pri Bevkah in pri Babni gorici, kjer je šotna plast še precej obilna, se vidi to posebno. — Tam se reže šota do nizke vode; naravno je, da so take parcele ob vsakem deževju pod vodo in že danes se lahko trdi, da jih ne bo mogoče nikdar osušiti, če to početje ne neha takoj. S.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne črke imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženih 50 h v znakmah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 183. Ob državni cesti sem imel več kakor 60 let lesen plot, ki me je veliko stal zaradi vednega popravljanja, zato sem ga sedaj podrl ter sem postavil, ozir. sem še namenjen postaviti ograjo iz žičnate mreže. C. kr. vodstvo stavbnega okraja pa zahteva, da postavim novo ograjo 4 metre oddaljeno od cestnega robišča, ozir. bliže, če se s posebnim pismom, ki se vknjiži na moje posestvo, zavežem, da v slučaju potrebe na zahtevo politične oblasti prestavim novo ograjo. Ali ima vodstvo stavbnega okraja pravico staviti zahtevo, da se odstrani več kakor 60 let obstoječ plot tako daleč od državne ceste? (J. B. v P.)

Odgovor: Po predpisih, veljavnih za državne ceste, morajo biti vse stavbe in vse ograje oddaljene od roblišča državno ceste štiri metre. Ti predpisi seveda veljajo le za stavbe in ograje, ki so se naredile po izdaji teh predpisov. Vi ste svoj stari leseni plot podrli, in sedaj ste naredili, oziroma delate novega, za novega pa že veljajo omejenjeni predpisi. Pritožba proti odloku vodstva stavbnega okraja Vam nič ne bo pomagala. Svetujemo Vam podpisati zahtevano obvezno pismo, ker se, razen v vojnem slučaju, od Vas ne bo zahtevalo, da bi ograje premaknili. V slučaju vojske je cesta predvsem določena za promet s kanoni in z vozovi, dočim naj kavalerija in infanterija hodita, če le mogoče, na strani ceste, da ne ovirata prometa z vozovi na cesti.

Vprašanje 184. Dobil sem subvencijskega bika, ki so pri njem ljudje zapazili napako, ki je jaz ob sprejemu bika tudi nisem zapazil, in sicer to, da ima bik takozvano pasje rebro, ki ga naši živinorejci smatrajo za veliko napako in zato nihče več ne pripelje svoje krave k mojemu biku. Prosim odgovora, **odkod prihaja pasje rebro pri biku** in ali je to res huda napaka pri plemenski živali zaradi posledic, ki jih utegne imeti pri bikovem zarodu? (A. Š. v B.)

Odgovor: Na rebrih goveje živine niso nepravilnosti nič redkega. Včasih je zadnje rebro izredno kratko, sega le do polovice prs in ni zvezano z ostalimi rebri s hrustancem. So tudi goveda, ki imajo prvo ledjino vreteno hrbtnice na vsako stran izredno dolgo, da se pod kožo čuti kakor kako kratko rebro. Taka prekratka rebra ali podaljšana ledjina vretena ljudje imenujejo pasja rebra ali tudi volčja rebra. Za žival je popolnoma brez vsakega pomena, če ima zadnje rebro prekratko ali če ima eno dozdevno rebro več. V zadnjem slučaju je žival videti še lepša, ker ima potem manjšo lakotnico ter ima zato bolj sklenjen život. Ker se tako pasje rebro na zarod ne podeduje, zato je tudi pri plemenskem biku brez vsakega pomena. V Švic, kjer silno veliko dajo na pravilno rast in lepo vnanost živine, imajo v svojih strogih določilih za premovanjanje naravnost izrečeno, da ni ne moških in ne ženskih plemenskih živali, ki imajo pasje rebro, izključiti pri premovanju.

Vprašanje 185. Pri nas sejemo ječmen na najboljše njive in mu pred setvijo še posebej pognojimo; navzlic temu je pridelek že nekaj let tako slab, da se skoraj nič več ne izplačuje ječmen sejati. Letos nameravam ječmen sejati na strniščno repo, ki ji je bilo pognojeno, ne da bi sedaj še posebej gnojil. Sosedje mi pa odločno to odsvetujejo, češ da bo po tem pridelek še slabši. **Kako je z gnojenjem ječmenu?** (J. J. v G.)

Odgovor: Ječmen potrebuje dobro zagnojeno njivo in prenese tudi svež gnoj, ker ne poleže lahko, a za pridelovanje klenega ječmena je na vsak način boljša stara gnojilna sila v zemlji, ker svež gnoj naredi veliko slame in slabo zrnje. Da pa pri Vas navzlic dobremu gnojenju ječmen več ne uspeva in slabo obrodi, bo pa vzrok slabo seme, ki ga nikdar ne izpremenite; največ bo pa vzrok pomanjkanje rudninskih hranilnih snovi v zemlji. Najvažnejša rudninska hranilna snov za ječmen kakor za vsako drugo žito je fosforova kislina in seveda tudi kali in apno. Po našem mnenju pri Vas ječmen zato več ne obrodi, ker v zemlji primanjkuje teh rudninskih hranilnih snovi, in zato vam svetujemo letos sejati ječmen na dobro gnojno njivo, a ne pognojite mu s hlevskim gnojem, ampak na oral s kakimi 400 kg Tomasove žindre, ki ima v sebi fosforovo kislino in precejšnjo množino užitnega apna, in s kakimi 100 kg kalijeve soli. Če bo ječmen potem spomladi slabo razrasel in ne lepo zelen, mu morete pomagati z gnojnico ali pa s čilskim solitrom, ki ga potresite kakih 100 kg na oral v suhem vremenu po ječmenu.

Vprašanje 186. Zaradi pomanjkanja druge posode sem dejal češplje za kuhanje žganja v vinsko posodo. Ali so taki vinski sodi potem še porabni za vino, oziroma, kako naj jih očistim, preden jih napolnim z vinom? (V. B. v O.)

Odgovor: Za kuhanje žganja namočene češplje so končno ravnost, kakor grozdni mošt, ki seveda vinski posodi nič ne škoduje in zato tudi ni bojazni, da bi vinska posoda po namočenih češpljah kaj trpela, seveda, če se po porabi temeljito izpere. Namočene češplje se pa v vinski posodi ne smejo scikati in ne smejo pričeti gniti, kajti s cikom in z gnilobo se posoda pokvari. Kakor rečeno je treba vinsko posodo po porabi takoj temeljito izprati, če treba tudi z vročim lugom, ker češplje lahko v lesu puste svoj duh, ki za vino ni primeren.

Vprašanje 187. Kako se meso od sedaj zaklanih prasičev najlaže obvaruje pred gnilobo? (A. J. v V.)

Odgovor: Prasičje meso se le tedaj dobro ohrani, če je najprej dobro in pravilno prekajeno in potem na dobrem prostoru hranjeno. Meso se prekaja v dimu, ki ima v sebi snovi, ki se z njimi meso napoji in ki preprečijo razkrajanje, t. j. gnitje. Iz tega vzroka je zadostno in pravilno prekajanje silno važno in zato morajo biti prekajevalnice pravilno narejene. V dimnikih nad starimi ognjišči je bilo prekajanje zelo dobro glede trpežnosti mesa, a tamkaj se je meso navadno preveč prekajilo, je dobilo oster okus po dimu ter debelo malovredno skorjo. Boljše so nalašč v ta namen narejene prekajevalnice, ki skoz nje kroži dim, a te morajo biti tako narejene, da vanje prihaja gorak dim in se vlaga na mesu ne odklada v obliki kapelj; to je zelo slabo in se prepreči z zadostnim preprihom. Prekajevalnica mora torej imeti zadosten preprih, a navzlic njemu mora vanjo prihajati le gorak dim. Prekajeno meso je pozneje hraniti na suhem in zračnem prostoru.

Vprašanje 188. Ali škoduje konju alkohol? Pri nas je namreč razvada, dajati konjem v vino namočen kruh, da so bolj iskri in rajši tečejo, in sicer takrat, kadar ni časa za zadostno krmljenje ali pa tudi iz sleparskih nagibov pri konjski kupčiji, kadar hočejo, da so konji živahnejši. (J. K. v L.)

Odgovor: Alkohol vsekako vpliva na živce, povzroči, da so konji živahnejši in jim da za kratek čas neko večjo silo, da morejo premagati utrujenost in hitreje tečejo. Ta čas je pa razmeroma zelo kratek in je potem utrujenost še večja. Če se izjemoma vsled pomanjkanja časa za krmljenje hoče še nekaj časa konj za hiter tek pri moči vzdržati, ni napačno dati mu z vinom namočenega kruha, a to bodi le izjema, kajti redno tako ravnanje je konju zelo škodljivo in ima alkohol za konja enak ali še bolj strupen učinek kakor za človeka. Vsekdar je pa dati konju le toliko vina na kruhu, da je poživljen, nikakor pa ne toliko, da bi se opijanal. Dajati konju vino pri kupčiji, da je ob prodaji bolj isker in živahnejši, je pa seveda sleparija.

Vprašanje 189. Pri nas imajo nekteri vinščaki navado, da vinske sode, ki niso popolnoma polni, namesto da bi jih do vrha nalili, z žveplenim dimom zakade, da preprečijo pokvarjenje vina. Ali se z **žveplanjem vina** res prepreči pokvarjenje, zlasti cikanje? (P. Z. v R.)

Odgovor: Brez žvepla ni umnega kletarstva; toda žveplo naj se rabi le tamkaj, kjer je umestno. Žveplanje ne do vrha polnih sodov je prav gotovo najboljše sredstvo, da se vino obvaruje pred cikom, kanom in drugimi vinskimi boleznimi, ki jih povzročajo glive, a to naj se dela le tamkaj, kjer iz ktereakoli vzroka ni mogoče imeti sodov polnih. V založni kleti je pa vsekako najpravišeje imeti sod vedno polen in ga redno zalivati. Vino, ki je za

zalivanje, in sploh vino, ki je na pipi, pa seveda ne more posode napolniti, in ker je na vsak način potrebno, da se to vino zdravo ohrani, zato je pri vinu v nepolnih posodah vsekako treba redno rabiti žveplo.

Vprašanje 190. Moj konj je bil na planini, in ko sem ga domu pripeljal, so se mu pričele zelo močno iz gobca sline cediti. To se sedaj že več dni pojavlja in konj se nekako potrto drži. **Zakaj se konju tako izredno močno iz gobca sline cede** in kako se temu nedostatku odpomore? (M. H. v D.)

Odgovor: Tako slinjenje pri konju povzroča pokladanje detelje in drugih rastlin metuljnic, ki so napadene od glive rje (uromyces). Taka detelja ima na listju rjavkaste pike, podobne mušjekom. Če se preneha pokladati napadena detelja ali sploh seno, pa bolezen takoj preneha. Če se pa s pokladanjem take detelje ali sena ne preneha, mora sluznica v gobcu postati globoko razjedena in na vnanji konjevi koži se pokaže suh izpuščaj.

Vprašanje 191. Večkrat sem že bral, da se tudi iz jabolk dela prav dober šampanjec. Ker imam nekaj mernikov bolj drobnih in finih jabolk zelo prijetnega okusa, nameravam narediti iz njih mošt. Prosim pouka, kako je ravnati z jabolčnim moštom pri pretakanju v steklenice, da se naredi jabolčni šampanjec? (J. K. v G.)

Odgovor: Res se da narediti tudi iz jabolčnega mošta prav dober sadni šampanjec, a to delo nikakor ni tako preprosto, kajti v to svrhu je treba imeti potrebne priprave in zadostno znanje. Izdelovanje sadnega šampanjca je pravzaprav tvorniško delo, ki se pri majhnih množinah sadja nikakor ne izplača.

Vprašanje 192. Veliko se bere o gnojenju travnikov z umetnimi gnojili, a nikdar ne najdem kaj določenega za koliko let gnojenje z umetnimi gnojili zadostuje. Za koliko let zadostuje na travniku pognojitev s 300 do 400 kg Tomasove žlindre in 100 kg kaljeve soli, če gnojim tudi z gnojnico, in kako stoji potem ta zadeva, če rabim namesto Tomasove žlindre superfosfat? (J. O. v O.)

Odgovor: Gnojitev s Tomasovo žlindro in s kaljevo soljo učinkuje kaka 3 do 4 leta, in sicer tem dlje, čim močnejše se gnoji. So kmetovalci, ki še z močnejšim gnojenjem s Tomasovo žlindro zemljo nasitijo s fosforovo kislino in imajo zato še dlje časa učinek kakor 4 leta. Dušik dobivajo rastline iz dušičnatih snovi vsled razkrajanja, ki prihajajo od ostankov rastlin v zemlji in na zemlji, ali pa iz gnoja, gnojnice ali iz kakega dušičnatega umetnega gnojila. Dušičnate snovi v gnoju ali v gnojnici se kaj hitro razkrojijo in zato rastline dušik hitro porabijo. Vsled tega je gnojilni učinek gnoja in gnojnice na travnikih kvečjemu dveleten. Dušičnata umetna gnojila se trosijo spomladi. Amonijev sulfat učinkuje le tisto leto, dokler rastline rasejo, a čileki soliter učinkuje le nekaj tednov. Superfosfat ima v sebi v vodi raztopno fosforovo kislino, zato se na travnikih hitro raztopi, rastline jo morejo kmalu v veliki množini užiti, zato gnojenje s superfosfatom nima enako trajnega učinka kakor gnojenje s Tomasovo žlindro.

Družbene vesti.

*** Družbenim podružnicam na znanje!** Po novih družbenih pravilih se družbeni udje dele v prave, t. j. take, ki stanujejo na Kranjskem in se resnično pečajo s kmetijstvom, in v ostale, ki so le podporni udje. Pravico do glasovanja na vseh družbenih in podružničnih občnih zborih imajo le pravi udje, dočim more biti izvoljen tudi podporni ud v podružnični odbor, ki postane za dobo izvolitve pravi ud.

Podružnice naj se te določbe pravil na svojih občnih zborih strogo drže. C. kr. deželna vlada pa stoji na stališču, da morajo imeti podružnice svoja, od politične oblasti potrjena pravila. Temu se bo na ta način ugodilo, da bo glavni odbor izdelal podružnična pravila ter njih potrditev izposloval pri politični oblasti. To se zgodi do novega leta, in pri prehodu iz letošnjega v prihodnje leto, t. j. ob priliki pobiranja letnine za l. 1913., se uredi imeniki udov, ki se razdele v prave in podporne ude. Tako bo c. kr. kmetijska družba kranjska glede podružničnih pravil in razdelitve udov najdalje do konca meseca februarja urejena po predpisih novih pravil. Do tedaj naj podružnice na svojih občnih zborih ne zvrše nobenih izprememb pri svojih odborih, kajti vse nove volitve se bodo morale vršiti šele na podlagi novih podružničnih pravil in na podlagi razdelitve udov v prave in podporne.

*** Nagrade podružnicam,** ki za svoje ude skupno naroče razmeroma največ Tomasove žlindre do 31. marca l. 1913., se bodo delile, kakor je povedano v prvem spisu zadnje številke „Kmetovalca“ z dne 30. septembra t. l.

*** Oddaja plemenskih bikov vseh pasem,** ki hodijo za Kranjsko v poštev, se nepretargoma vrši. Vsi prosilci, ki doslej bikov še niso dobili, pridejo polagoma na vrsto, kakor hitro družba dobi priliko, da nakupi plemenskih bikov za oddajo. Opomnimo, da je letos izredno malo prošenj za sive biki v dolenski rejni pokrajini, in zato zlasti Dolenjce pozivamo, da naj prosijo za plemenske biki. Biki se oddajajo za polovično nakupno ceno. Prejemnik se mora zavezati, da bo bika imel dve leti za pleme. Prošnje za biki je nemudoma vložiti pri glavnem odboru kmetijske družbe kranjske.

*** Plemenske prasiče,** in sicer predvsem mladiče, oddaja, kakor vsako leto, c. kr. kmetijska družba za polovično kupno ceno. Opozarjamo na dotični razglas med uradnimi vestmi šeste številke. Ker je tozadevna državna in deželna podpora omejena, naj se vsakdo, ki hoče plemenske prasičke dobiti, takoj zglesi in naj sporoči, kdaj mu je najprilicnejše prasiče dobiti. Dobiti je na željo tudi starejše živali, ki so že ali bodo kmalu za pleme sposobne.

*** P. n. gg. družbene ude nujno prosimo,** da vse gospodarske potrebščine pravočasno naročajo ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“. Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavlja zato prosimo, naj naročniki ne povprašujejo po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj natančno naznani svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo.

*** Plačevanje blaga.** Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati in nima sredstev, da bi mogla na upanje dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbe za poravnavo vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni. Častita načelnikstva, ki vzlje raznim opominom še dolgujejo za priskrbljene gospodarske potrebščine, tem potom nujno prosimo, naj zaostanke nemudoma poravnajo. Družba nima denarja, da bi malomarne plačnike podpirala, ampak mora svoje obveznosti napram dobaviteljem strogo in natančno spolnjevati.

*** Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po K 7— 100 kg z vrečo vred.

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 18odstotne žlindre v Ljubljani je K 6.75 in 19% K 7.— za 100 kg.

Naročbe na cele vagone se bodo zvrševale po naslednjih cenah:

16%	17%	18%	19%	20%	21%
K 512.—	K 544.—	K 576.—	K 608.—	K 640.—	K 672.—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25.— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornice.

Kalijevo sol po K 12.60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 40 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42% kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12 — 14% kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagone se zvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 38.— K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimni itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spise: „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna gnojila“ v drugi, „Uspeh poskušenj pri gnojenju travnikov z umetnimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom“ v tretji in v nadaljnjih lanskih številkah, potem „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ v četrti številki lanskega „Kmetovalca“.

Čilski soliter dobi družba šele v zgodnji spomladi.

Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10% v vodi raztopne fosforove kisline, 10% žveplenokislega kalija in 4% amonijevega dušika, oddaja družba po 17 K 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in kože po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Tropine podzemeljskega oreha.** Te tropine imajo zamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 20 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini

beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg. — Bele orehove tropine je sedaj težko dobiti; družba jih bo imela po možnosti vedno v zalogi in jih bo oddajala po K 22.— 100 kg.

* **Sezamove tropine.** Družbi se je zopet posrečilo, dobiti manjšo množino teh tropin, ki stanejo K 19.— 100 kg v Ljubljani. Dobivajo se tudi le v vrečah po 75 kg.

* **Lanene tropine** dobi družba šele po novem letu.

* **Sladkornata močna krmila** kot okrepčujočo primes k drugim krmilom ima odslej naša c. kr. kmetijska družba v zalogi ter jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg, in sicer mešanice za pitanje po 20 K, ter za molzne krave tudi po 20 K z vrečami vred iz družbenega skladišča ali postavljene na ljubljanski kolodvor. Cela vreča teh krmil, ki tehta 50 kg, stane polovico gori označenih cen. Opozarjamo na spis „Sladkornata močna krmila“ v 2. št. letošnjega „Kmetovalca“, ki pojasnjuje naravo, učinek in način pokladanja sladkornatih močnih krmil.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 7 K 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se zvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

* **Klajno apno, 38—42%**, oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljke na zunaj se še posebej zaračunaj za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štapami za živino.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 30. sept. 1912.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gospod komercialni svetnik Povše, c. kr. dež. vlado je zastopal c. kr. deželnovladni koncipist dr. K. Bicek, deželni odbor namestnik deželnega glavarja v deželnem odboru gosp. dr. Lampe, in navzoči so bili gg.: Bartol, Hladnik, Kalan, Kosler, baron Liechtenberg, Ravnikar, Rohrman in ravnatelj Pirc.

Glavni odbor je vzel na znanje naznanilo predsedništva, da je bivši voditelj c. kr. kmetijskega ministrstva in minister za notranje zadeve dr. vitez Heindol sporočil, da je vsled imenovanja novega kmetijskega ministra odložil vodstvo tega ministrstva; istotako je vzel na znanje pismo novoimenovanega c. kr. kmetijskega ministra dr. F. Zerknerja ter je sklenil izreči zahvalo za naklonjenost odstopivšemu ministru, novega pa s posebnim pismom iskreno pozdraviti.

Predsednik je poročal, da je sekcijski načelnik v kmetijskem ministrstvu dr. M. Ertl bil v priznanje svojih velikih zaslug povišan v viteški stan, in ker je dr. vitez Ertl silno naklonjen naši deželi, je predsednik predlagal, da mu glavni odbor ob tej priliki v imenu kmetijske družbe brzojavnim potom sporoči svojo čestitko, kar je glavni odbor soglasno sklenil.

Pozivu avstrijskega središča za varstvo kmetijskih koristi, da naj bi družba zahtevala imenovanje takih kmetijskih ministrov, ki so kmetijski veščaki, je glavni odbor sklenil ne odzvati se, ker je to izključna zadeva krone.

Predsednik je poročal o dopisu agrarskega izvrševalnega odbora nemških kmetovalcev na Moravskem, da naj se ne prepusti vladi, da bi zbirala material za nove trgovinske pogodbe, ampak naj se to prepusti kmetovalcem samim, njihovim zastopom in predvsem kmetijskemu središču, ker je drugače nevarno, da vlada dobi material, ki je proti kmetijskim koristim. Glavni odbor je vzel ta dopis na znanje ter je sklenil pri družbi strogo nadzirati vse tozadavne podatke, ki se bodo seveda morali predložiti vladi.

Ker ni bilo mogoče pravočasno sklicati odborove seje in se je mudilo na podlagi došlih prošelj sprejeti gojenke v družbeno gospodinjstvo šole, je glavni odbor naknadno odobril določitev sprejetih gojenk, ki jo je izvršilo družbeno predsedništvo, dogovorno z vodstvom šole.

Glavni odbor je vzel na znanje smrt učitelja podkovstva na družbeni podkovski šoli E. Šlegla ter naknadno odobril, kar se je pri tej priliki ukrenilo.

Glavni odbor je vzel na znanje poročilo tajništva glede dobave nekaterih gospodarskih potrebščin, in je zlasti glede nakupa modre galice za l. 1913. dal posebno navodilo tajništvu.

Ker ima osrednji kmetijski knjigovodstveni urad pričeti delovati že 1. januarja 1913. in ker od c. kr. kmetijskega ministrstva odposlani informator dojde v Ljubljano 15. oktobra, je odbor sklenil vse potrebno ukreniti, da se vse predpriprave za ustanovitev tega urada pravočasno izvrše ter zaradi tega sprejme v službo kot konceptni praktikant v začasni lastnosti Alojzij Jamnik, diplom. agronom.

Glavni odbor je po daljši debati sklenil svoj odgovor na c. kr. deželno vlado glede vloge, ki jo je predložil sporazumovalni odbor v Kočevju v družbi s kočevsko kmetijsko podružnico zaradi državnih podpor za kmetijstvo, zlasti za živinorejo, ki naj se odstopijo za nemško kočevsko ozemlje.

Prošnjo vdove po pokojnem učitelju podkovstva E. Šleglu za pokojnino je glavni odbor sklenil kot popolnoma utemeljeno predložiti s primernimi nasveti c. kr. kmetijskemu ministrstvu ter je pri tej priliki tudi uravnal plačo sedanjemu kovaškemu mojstru na družbeni podkovski šoli.

Glavni odbor je definitivno sklenil, ustanovitev samostojnega odseka za rejo perutnine in drobnice ter je naročil tajništvu, naj izdela do prihodnje seje odsekova pravila in istotako tudi pravila za posamezne družbene podružnice, ker politična oblast stoji na stališču, da so podružnice društva, ki morajo imeti svoja od politične oblasti potrjena pravila. Obenem se je sklenilo, podružnicam sporočiti, da naj toliko časa, dokler ne dobe svojih pravil, ne izvrše nobenih izprememb in zlasti nobenih novih volitev.

Ker je družbeni samostojni odsek za perutninarstvo tako rekoč že ustanovljen in ker družba temu odseku takoj lahko da potrebna sredstva na razpolaganje, je glavni odbor sklenil na račun teh sredstev poslati veščaka na perutninarsko zborovanje, ki bo od 17. do 20. oktobra v Gradcu in kjer se bo razpravljalo o reji domačih kokošjih pasem.

Eni podružnici je bil dovoljen prispevek za prireditev tombole v prid podružnične blagajne.

Glavni odbor je sklenil enemu posestniku, ki je prejel od družbe plemensko kravo, ki je pa poginila na tuberkulozi, izjemno vrniti kupni znesek, dasi družba k temu ni primorana, kajti ter-

jatev je zastarala in vrhutega je bila krava pred oddajo cepljena in takrat ni kazala nobenih znakov tuberkuloze.

Prošnjo neke podružnice za podporo k nakupu zadružnih stroškov je glavni odbor sklenil toplo priporočeno predložiti c. kr. kmetijskemu ministrstvu.

Na poziv c. kr. deželne vlade se je glavni odbor izrekel o nekaterih prošnjah za podporo vsled nesreč pri živini, oziroma glede podpore za nakup plemenskih živali.

Prošnjo družbene podružnice v Trnovem za podporo k nastavljenju sadjarja, ki bi oskrboval podružnično drevesnico ter praktično poučeval o sadjarstvu v ilirskobistriškem okraju, je glavni odbor sklenil rešiti dogovorno z deželnim odborom.

Za nove ude so se prijavili in so bili sprejeti gg.: Jelovek Francišek, posestnik v Drenovem griču; Majč Ivan, posestnik v Kisovcu; Levičnik Francišek, posestnik v Besnici; Jamar Martin, posestnik v Boh. Beli; Modic Francišek, krojaški pomočnik v Ljubljani; Maver Luka, posestnik v Grantu; Ribnikar Ivan, posestnik v Kovorju; Trampuš Marija, posestnica v Seničici; Peternel Ivan, ml., kovaški mojster v Žireh; Zupančič Francišek, posestnik v Jezeru; Zupančič Anton, posestnik v Jezeru; Rogelj Josip, posestnik in gostil. v Jezeru; Zupančič Janez, posestnik na Grmu; Hrastar Anton, posestnik v Jezeru; Režek Francišek, posestnik v Jezeru; Hrastar Josip, posestnik v Jezeru; Bevc Anton, posestnik v Jezeru; Jamnik Janez, posestnik v Jezeru; Žagar Janez, posestnik v Jezeru; Ožura Josip, posestnik v Osilnici; Mihelič Valentin, kovač na Vincah; Korpar Jožef, absolvent kmet. šole v Oslučevcih; Dolenc Janko, kaplan v Trnovem; Meterc Ivan, posestnice sin v Zabreznici; Mlekarska zadruga v Trnovem; Muhvič Filip, posestnik v Žurgu; Babnik Francišek, posestnik in strojar v Zgor. Kašlju; Vodopivec Francišek, posestnik v Potoku; Grosek Anton, posestnik na Dobovcu.

Št. 25759

Razglas

c. kr. deželne vlade v Ljubljani z dne 3. oktobra 1912, št. 25.759., glede uvoza parkljate živine iz Koroške na Kranjsko.

C. kr. deželna vlada v Celovcu je z razglasi z dne 27. julija 1912, št. 17.558., 2. avgusta 1912, št. 17.814., 16. avgusta 1912, št. 18.917., 3. septembra 1912, št. 20.246., in 14. septembra 1912, št. 21.079., sodne okraje **Greifenburg, Millstatt, Ober-Vellach, Spittal in Winklern** (v političnem okraju Spittal), sodne okraje **Podklošter, Paternion, Beljak** in severno od Drave ležeče občine Loga vas, Kostanje, Lipa in Vrba sodnega okraja **Rožek** (v političnem okraju Beljak), sodni okraj **Feldkirchen** (v političnem okraju Celovec) in končno občine Goriče, Sv. Steben in Blače, sodnega okraja **Šmohor** (v političnem okraju Šmohor) razglasila za okužene pokrajine in prepovedala uvoz kakor tudi izvoz žive parkljate živine v te pokrajine in iz njih.

Torej je prepovedan uvoz žive parkljate živine iz označenih pokrajin Koroške na Kranjsko.

Prestopki teh določil se bodo kaznovali po določilih zakona o živinskih kugah z dne 6. avgusta 1909, drž. zak. št. 177., in izvršilne naredbe k temu z dne 15. oktobra 1909, drž. zak. št. 178.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 3. oktobra 1912.